

מדינת ישראל

י' באלול התשפ"ב
6 בספטמבר 2022

ישיבה מס' 16, הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי

נוכחים:

מישל סטרבצ'ינסקי, ראש חטיבת המחקר, בנק ישראל
רם בלינקוב, מנכ"ל משרד האוצר
יאיר אבידן, המפקח על הבנקים, בנק ישראל
מיכל כהן, הממונה על התחרות
עודד סלומי, מנהל מחלקת מערכות תשלומים וסליקה, בנק ישראל
איתי טמקין, סגן הממונה על התקציבים, משרד האוצר
יבגני אוסטרובסקי, סגן לממונה על שוק ההון.
תום טרילניק, יועץ לממונה על שוק ההון
אוריאל סיטרואן, רשות התחרות
אלעד מקדסי, רשות התחרות
טובי הריס, רשות התחרות
ענת אלכסנדרוב, רשות התחרות
רונן ניסים, בנק ישראל
חגי אור-חן, הפיקוח על הבנקים, בנק ישראל
זיו נאור, הפיקוח על הבנקים, בנק ישראל
בן פפרמן, הפיקוח על הבנקים, בנק ישראל
זהבה בוכהולץ, הפיקוח על הבנקים, בנק ישראל
שי מעלומי, הפיקוח על הבנקים, בנק ישראל
טלי בנק קולסקי, מחלקת מחקר, בנק ישראל
דנה גרטי, בנק ישראל
עמיהוד שמלצר, הלשכה המשפטית, בנק ישראל
יובל טלר, אגף התקציבים, משרד האוצר
מיכאל בן דהן, אגף התקציבים, משרד האוצר
איתן ישראלי, לשכת מנכ"ל משרד האוצר

סיכום הדיון:

- היו"רים המשותפים, רם בלינקוב ומישל סטרבצ'ינסקי, פתחו והציגו את נושא הדיון להיום – הצגת ממצאי הבחינה של רשות התחרות.

- לאחר שרשות התחרות עדכנה שבידיה מידע שהתקבל שלא לפי סמכותה לפי 44א לחוק התחרות, אך שמסירתו נדרשת לעבודת הוועדה ואינה עלולה לגרום נזק לביצוע תפקידי הרשות לפי דין, הוועדה ביקשה שממצאים אלו יוצגו בפניה.
- נציגת רשות התחרות, טובי הריס, הציגה את ממצאי הבחינה של רשות התחרות על בסיס נתונים חסויים המוחזקים בידיהם (מצורף כנספח).
- מסקנות עיקריות שהוצגו בישיבה
 - הוצגו מסקנות התומכות בהפרדה:
 - ההפרדה צפויה לגרום לדיסקונט להציע תנאים טובים יותר ללקוחות שאינם בבנק דיסקונט – מרבית הלקוחות מרכזים את הרכישות שלהם בכרטיס יחיד – הכרטיס הבנקאי.
 - נשאל האם הנתונים בדיסקונט שונים מבנקים אחרים?
 - הושב שכן, מבחינת זהות המנפיק החוץ-בנקאי הנפוץ. הבחינה העלתה שיש קשר בין בעלות על חברת כרטיסי אשראי לבין יחס ההסטה בין הבנק לחברת כרטיסי האשראי שהוא היום או שהיה בבעלותו. לכן להפרדה צפויה להיות השפעה מהותית לדיסקונט להציע תנאים טובים ללקוחותיה.
 - הוער בידי אנשי רשות התחרות לאור הטענה שאיום התחרות מוביל את דיסקונט להתחרות בכאל, כי הנתונים הנמצאים בידם לא תומכים בהשערה הזו, ונראה כי הבנקים מגיעים לשיווי משקל מתואם של תחרות מועטה מחשש להיגרר לדינמיקה תחרותית ביניהם.
 - ההפרדה לא צפויה להשפיע על התנאים שכאל מציעה בהנפקה ללקוחות דיסקונט, אבל עשויה לגרום לה להיות יותר תחרותית בהנפקה ומתן מסגרות מול כל הלקוחות.
 - בטווח הקצר ההפרדה צפויה להגביר את התמריץ של דיסקונט להציע תנאי אשראי אטרקטיביים ללקוחותיה, במיוחד אלו שהמוסדיים לא תחליף קרוב עבורם.
 - בטווח הארוך ההפרדה עשויה לקרב את כאל כמתחרה שוברת סגמנטציה באשראי (ובכלל) ומצטרפת לערעור שיווי משקל.
 - הוצגו מסקנות נגד ההפרדה:
 - ההפרדה תביא לאובדן יעילות שנובעת מגישת כאל להון זול.
 - הוער שיייתכן וגם אם יש פגיעה ביעילות היא לא צריכה לשמש כשיקול נגד ההפרדה לאור הדינמיקה הבעייתית בתחרות אשר מובילה לכך שהחיסכון הנובע מהיעילות כנראה לא מתגלגל לצרכן.
 - בטווח הארוך אם הבנקים יסטו משיווי המשקל ויתחרו "ראש בראש" (גם בלי ההפרדה) – ההפרדה עלולה לפגוע ביכולת של קבוצת דיסקונט להתחרות על לקוחות חדשים, תוך ניצול הסינרגיה הקבוצתית.
 - הוער שיייתכן ומבחינה עסקית אין עניין לחברות כרטיסי האשראי לשבור סגמנטציה. כמו כן, לאור הגודל היחסי שלהם בהיקף האשראי הצרכני במשק אובדן היעילות עלול להיות משמעותי.
 - מנגד, נאמר שהגודל היחסי של חברות כרטיסי האשראי יכול לסייע להן להיות גורם מעודד תחרות בשוק – מבחינת ההון הן כמו בנק קטן.

- הממונה על התחרות סיכמה שבתמונת המצב הנוכחית עמדת רשות התחרות נוטה להפרדה.
- כמו כן, נאמר על ידי נציגי רשות התחרות כי לראייתם היכרותם עם התחום על סמך מגוון של בדיקות מעידה כי הדינמיקה בשוק אינה תחרותית, ועל כן יש לקדם צעדים שיובילו את הבנקים לדינמיקה של שיווי משקל תחרותי באמצעות מגוון צעדים נוספים.
- לבסוף, נציגי רשות התחרות העלו כי לאור הבחינה והדינמיקה שנוצרה בין חברות כרטיסי האשראי לבין הבנקים, יש לשקול איסור הנפקה על המערכת הבנקאית.

- הוער שחלק מהנגזרות של תחרות וטובת הצרכן מתבטאת בתמחור, ושם התוצאות של המערכת הבנקאית בישראל דומות ביחס לעולם, ויחסי היעילות שלה השתפרו. הושב שהתמקדות במחיר היא בעייתית. כך לדוגמה, ייתכן שבשיווי משקל לא תחרותי הריביות יהיו יותר נמוכות כי אין דינמיקה שדוחפת מתן אשראי ללקוחות עם סיכון גבוה יותר (קיצוב אשראי). עוד צוין כי בבחינת התמונה הכללית לא נראה כי המערכת הבנקאית בעלת דינמיקה תחרותית.